

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

L'Aresta SCCL, dinamitzant l'ESS al Camp de Tarragona

Pàg. 10

ENTREVISTA:
Silvina Merino de
CreadonESS

Pàg. 13

MEMÒRIA COOPERATIVA:
Principis cooperatius i dret
a la II República

Pàg. 16

**PREMIS ECONOMIA
SOCIAL 2023: La projecció
internacional de les empreses socials**

Pàg. 19

Salut laboral per a persones i organitzacions.

Transformem el nostre entorn mitjançant aportacions de caràcter social amb la fórmula cooperativa com a motor de canvi.

- Integració de la prevenció de riscos laborals, des de la proximitat i la implicació.
- El BenEstar de les persones, el motor de l'Economia.

Confiança

Comunitat

Coneixement

SePrA
sepra.coop

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

40 anys
cooperant per
transformar

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Agnès Giner, Carla Liébana, Antònia Montaner, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Jordi Rojas, Àlex Romaguera, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: L'Aresta, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

Edició impresa: ISSN 1133-8415.

Edició digital: ISSN 2696-9386.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Núria Ruiz.

05

EDITORIAL

Esperança activa per a aquest 2024.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Impulsant la innovació cooperativa: millores en la Llei de cooperatives.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

L'Aresta, cooperativa agroecològica al Camp de Tarragona.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Silvina Merino.
Anna Pujol

16

MEMÒRIA COOPERATIVA

Principis cooperatius i Dret a la Segona República (1931-1934)
Jordi Pujol

19

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2023

La projecció internacional de les empreses socials catalanes
Marc Collado

22

REFLEXIONS

40 anys cuidant qui cuida la terra.
Cuidant qui et cuida.
Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya

26

RESSENYA

Transitar cap a l'economia decreixent reconstruint l'espai comú
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Núria Ruiz

(Lorca, 1987), dissenyadora i sòcia fundadora de la cooperativa La Productora SCCL

Què et sembla atractiu del cooperativisme?

Una de les coses que més posem en valor del cooperativisme és el tipus de governança horitzontal i democràtica que es dona a les cooperatives. Aquesta gestió col·lectiva genera molta confiança entre les sòcies i fa que tothom incorpori habilitats socials, comunicatives i de gestió que, fora de l'entorn cooperativista, són veritablement útils. Per altra banda, també ens sembla interessant veure com les dinàmiques d'intercooperació estableixen i fan molt més sostenibles els projectes socioeconòmics. Intercooperant t'adones del potencial que tenim de manera col·lectiva i és un dels valors més importants del cooperativisme.

Què no et convenç del cooperativisme?

A causa de la vocació social del moviment cooperativista, moltes vegades deixem de banda els sectors estratègics. En aquest sentit, és important mantenir la xarxa cooperativa que hem assolit als darrers anys i consolidar-la, però també considerem que cal que com a col·lectiu tinguem l'ambició d'arribar a sectors estratègics com la indústria o el transport per poder transformar els sistemes de producció i distribució en la direcció correcta. És el pas

necessari que ens manca per assegurar que aquesta transformació que tindrà lloc sí o sí, deguda a la crisi ecosocial, es produeix sota paràmetres democràtics i cooperatius i no sota paràmetres capitalistes enfocats al benefici econòmic.

Opines que el cooperativisme és una utopia, i per què?

No és cap utopia, és una realitat amb segles d'història i actualment existeixen milions de persones al món treballant sota el paraigua del cooperativisme.

Al nostre país, el cooperativisme representa una part gens negligible de l'economia i, a més a més, quan se li sumen els valors de l'economia social i solidària (ESS), genera un impacte social molt positiu que va més enllà de les qüestions econòmiques.

En tot cas caldria preguntar-nos si el cooperativisme pot aportar un enfocament més utòpic per superar la crisi econòmica i social que és el capitalisme i plantejar una alternativa sòlida. Nosaltres, a la nostra cooperativa, pensem que sí. Creiem que, com a mínim, el cooperativisme pot aportar moltes solucions, i en el mentrestant és un bon laboratori per testear alternatives sistèmiques i desfer-nos com a treballadores de l'individualisme capitalista.

Esperança activa per a aquest 2024

Una sequera que ens està fent oblidar com era la pluja; els decebedors resultats de la COP28 mentre avança la catàstrofe socioecològica; la continuació de la guerra a Ucraïna i del genocidi contra el poble palestí; l'ascens de l'extrema dreta arreu del món, instal·lada també al govern del País Valencià i les Balears; l'encariment de l'alimentació i l'habitatge; l'augment del feminicidi; les alarmants informacions que ens arribaven les últimes setmanes de l'any sobre els mals resultats escolars i la cronificació de la pobresa infantil a Catalunya, i tantes altres notícies que no tenim ni espai per esmentar, ens impedeixen dir que el 2023 va ser un bon any. Al contrari, vam seguir instal·lats en aquesta crisi global ininterrompuda que vivim ben bé des del 2008.

I, malgrat tot, també hem d'afirmar que, per al petit però creixent món de l'economia social i solidària catalana, el 2023 va ser un any fèrtil. L'èxit de la Universitat d'Estiu del Cooperativisme, organitzada per la Confederació de Cooperatives de Catalunya; la creació de l'Assemblea Catalana per la Transició Ecosocial, impulsada amb força per la Xarxa d'Economia Solidària; o el final mateix del procés de reflexió de la Fundació Roca Galès, que surt amb un patronat renovat i enfortit, són bones notícies que han de nodrir la nostra esperança.

Perquè, com diu Joanna Macy, filòsofa i activista per la justícia social i ambiental, necessitem *practicar* l'esperança. No l'esperança entesa en la seva accepció tradicional, com l'estat en què ens trobem quan allò que ens agradaria té grans possibilitats que passi, sinó entesa com una pràctica, l'esperança activa. L'esperança de saber que no hi ha res inevitable i que estem a temps de fer un gran gir, que fins i tot la mateixa aparició de la vida en aquest tercer planeta del sistema solar era un fet molt improbable i tanmateix som aquí; que hi ha milers i milers d'iniciatives com les nostres que treballen arreu per fer un món just i habitable, i que el futur pot ser millor si l'any que ara comença seguim actives, contenint els danys que provoca aquest sistema depredador i construint des de baix una nova societat que posi al centre la vida i la seva cura.

Bon, i esperançador, 2024!

Foto: Cloenda de la UESCOOP. CoopCAT..

MÉS DONES ALTS CÀRRECS EN L'ÀMBIT COOPERATIU: NOVES DADES DEL BARÒMETRE DE LA FEDERACIÓ DE COOPERATIVES DE TREBALL

Com cada any durant el mes de desembre, la Federació de Cooperatives de Treball publica els resultats del Baròmetre cooperatiu, una eina que radiografia l'estat de les cooperatives federades arreu de Catalunya.

La Federació emet dos informes, un per a tot el Principat i un altre per a la ciutat de Barcelona, per la seva concentració de població i d'iniciatives de l'ESS. Els resultats són una gran font d'informació per entendre cap a on avança el moviment de les cooperatives de treball i avaluar la seva capacitat d'impacte i transformació de l'entorn en què es desenvolupen les activitats econòmiques cooperativitzades.

Si ens fixem en els resultats de la capital catalana, enguany han respost l'enquesta 47 entitats, 16 d'iniciativa social. Les últimes dades obtingudes dels resultats del 2022 revelen que en el 59,6% de les cooperatives ha augmentat el nombre de persones treballadores respecte a l'any anterior, mentre que en el 12,8% ha disminuït. També cal assenyalar que el 82,9% de les persones sòcies de les cooperatives de treball al final de 2022 eren treballadores de la cooperativa.

Molt destacables són els resultats en matèria de gènere. El teixit cooperatiu que ha participat en l'enquesta mostra com el 45,9% de les persones que ocupen càrrecs de direcció o gerència són dones. A Catalunya la xifra arriba al

52,7%. Diversos estudis, entre aquests la VI Edición del Observatorio de la Mujer Trabajadora, assenyalen que al mercat convencional les dones que ocupen càrrecs d'aquesta mena no arriben al 15%.

El 51,7% de les persones que formen part dels consells rectoros de les cooperatives són dones. En les cooperatives d'iniciativa social, aquest percentatge arriba al 66,2%, mentre que en les que no són d'iniciativa social es queda en el 44,8%.

Respecte als plans d'igualtat, el 50% de les cooperatives tenen actualment un pla vigent i actualitzat. El 81% té un protocol en cas d'assetjament sexual i per a la seva prevenció, fet que demostra l'alta sensibilització i preocupació per aquesta mena de successos.

Cal assenyalar, a més, que el 61,9% de les participants en l'enquesta explica que han millorat els permisos de conciliació de les sòcies i les assalariades.

En altres termes cal destacar que el deute bancari de les cooperatives ha disminuït durant l'any 2022, en relació amb l'any 2021, en un -51,7%.

Podeu consultar les dades del baròmetre 2023 a: www.cooperativest treball.coop/visibilitzem/barometre-cooperatiu

Baròmetre Cooperatiu

PRESENTACIÓ DELS PREMIS ALS MILLORS TREBALLS SOBRE COOPERATIVISME I ECONOMIA SOCIAL DELS INSTITUTS DE LA PROVÍNCIA DE LLEIDA

La Fundació Roca Galès, l'Ateneu Cooperatiu de Ponent (Ponent Coopera) i l'Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran impulsen, amb la col·laboració de la Universitat de Lleida, els **premis als millors treballs sobre cooperativisme i economia social dels instituts de la província de Lleida**. Yolanda Montegut, professora de la Universitat de Lleida i membre del Patronat de la Fundació Roca Galès; Anna Maria Capdevila, coordinadora de Ponent Coopera, i Dolors Engo, coordinadora de l'Ateneu Cooperatiu de l'Alt Pirineu i Aran, van presentar el passat 24 de novembre les bases dels premis.

Els premis distingeixen tres categories:

- Premi al millor treball grupal de secundària sobre cooperativisme per l'alumnat de 4t d'ESO.
- Premi al millor treball de recerca sobre cooperativisme per l'alumnat de Batxillerat.
- Premi al millor treball de projecte sobre cooperativisme per l'alumnat de Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior.

Dolors Engo va posar en relleu que «es valoraran els treballs originals i referits al cooperativisme actual a la província de Lleida, que per la seva importància, originalitat, implicacions o aportacions mereixen ser reconeguts especialment».

Els treballs han d'haver estat supervisats per un/a professor/a o tutor/a de la institució educativa on estigui matriculat l'alumne/a, d'acord amb la normativa dels centres respectius.

Anna Maria Capdevila va afegir que «un dels objectius dels ateneus cooperatius és donar a conèixer el model cooperatiu i l'economia social i solidària, i per això, impulsar aquests premis reconeixent els millors treballs en cooperativisme i economia social que sorgeixin en els centres de secundària del nostre territori, és una manera més de difondre aquest model als estudiants i poder seguir impulsant un territori transformador».

Per la seva banda, Yolanda Montegut va destacar que la Fundació Roca Galès és un espai de divulgació i debat, sistematització del coneixement, recerca i promoció del cooperativisme per la transformació social i amb aquests premis pretén impulsar el desenvolupament de treballs sobre economia social i cooperativa. «Igualment la Universitat de Lleida col·labora amb totes aquelles activitats de transició de la secundària i com a centres que som de distribució de coneixement tenim l'objectiu de col·laborar amb el territori i l'entorn».

El premi consistirà en un val de compra valorat en 200 € (vals de compra de l'economia social i solidària de la província de Lleida) per al millor treball en cada categoria. A més, el centre educatiu al qual pertanyin els i les alumnes premiats rebirà un premi en vals de compra valorat en 100 €, una subscripció anual gratuïta a *Cooperació Catalana* i un exemplar de les dues últimes biografies de cooperativistes editades per la FRG.

Es podran presentar candidatures fins al 31 de juliol de 2024. Els treballs s'han d'enviar per correu electrònic a premis@rocagales.cat i a l'Ateneu cooperatiu corresponent. Trobareu les bases a: www.rocagales.cat

AICHA BELASSIR, NOVA DIRECTORA GENERAL DE L'ECONOMIA SOCIAL DEL GOVERN D'ESPANYA

El Consell de Ministres ha aprovat, a proposta del Ministeri de Treball i Economia Social, el nomenament d'Aicha Belassir com a nova directora general d'Economia Social i de la Responsabilitat Social de les Empreses, dependent de la nova Secretaria d'Estat d'Economia Social, la titular de la qual és Amparo Merino.

Segons informa el Ministeri, Aicha Belassir Khayati (Tunísia, 1980) és llicenciada en Llengües i Cultures Estrangeres per la Universitat d'Estudis de Torí (Itàlia). És molt coneguda en el món de l'economia social, ja que durant la seva trajectòria professional ha exercit càrrecs com la Secretaria Executiva de la Xarxa Intercontinental d'Economia Social i Solidària (RIPESS) i, sobretot, la Direcció Tècnica

de la Federació d'Associacions d'Empreses d'Inserció (FAEDEI).

També ha exercit com a consellera del Consell de Desenvolupament Sostenible, com a representant en la Xarxa d'Inclusió Social i com a vicepresidenta de la Xarxa Europea d'Empreses d'Integració Social (ENSIE). A més, forma part del Grup de Treball de Dones Líders de l'Economia Social i de les Top 100 Dones Líders de l'Empresa Social i Innovació Social 2023.

Amb el nomenament d'Aicha Belassir, el Govern completa l'organigrama del Ministeri de Treball i Economia Social més directament relacionat amb les polítiques adreçades a l'àmbit. El nou Govern ha reforçat la presència de l'economia social en aquest organigrama, amb una Secretaria d'Estat específica, que ocupa Am-

paro Merino Segòvia, i una nova Direcció General d'Economia Social i RSE.

Així mateix, es confirma també la continuïtat en aquesta nova legislatura de Víctor Meseguer com a comissionat Especial per a l'Economia Social. Nomenat al Consell de Ministres del passat 14 de febrer, a aquest comissionat, amb rang de sotssecretaria, li correspon l'impuls i la coordinació de totes les iniciatives relatives al Projecte Estratègic per a la Recuperació i Transformació Econòmica (PERTE) de l'Economia Social i de les Cures. Des de l'any 2015 fins al seu nomenament com a comissionat, Meseguer va exercir de director de Social Economy Europe (SEE), l'organització representativa de les empreses i entitats de l'economia social davant la Unió Europea.

El dissabte, 2 de març, la farem grossa!

Guarda-te'l a l'agenda!

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

rocagales.cat

IMPULSANT LA INNOVACIÓ COOPERATIVA: MILLORES EN LA LLEI DE COOPERATIVES

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

En els darrers anys, la societat ha experimentat transformacions significatives amb l'emergència de noves formes d'organització i l'aparició de necessitats socials noves. El cooperativisme ha respost de manera parcial a aquestes demandes canviants. Amb aquesta perspectiva i amb la mirada posada en el futur del cooperativisme, s'estan implementant millores en la legislació cooperativa. Com a primera passa, durant la primera edició de la Universitat d'Estiu del Cooperativisme (UESCOOP), es van identificar desafiaments i oportunitats que requereixen una revisió normativa. Les millores que s'estan plantejant se centren a reconèixer i adaptar-se a noves formes d'organització civil o altres models que combinen l'esperit cooperatiu amb altres enfocaments participatius. Aquesta adaptació ha de permetre una millor resposta a les necessitats específiques de grups d'interès emergents.

Tanmateix, amb l'objectiu de proporcionar més agilitat i adaptar-se a les diverses dinàmiques organitzatives, les millores a la llei aborden flexibilitat en alguns aspectes relatius a la gestió de la governança. Això inclou noves formes de presa de decisions, participació dels membres i adaptabilitat a les noves tecnologies.

En aquest sentit, amb la creixent importància de la tecnologia i la demanda de transparència, s'incorporen disposicions per fomentar l'ús de tecnologies emergents en la gestió de les cooperatives. Això inclou la implementació de sistemes digitals per a la comunicació interna, la presa de decisions i la transparència financera.

Les millores que s'aborden també fomenten la col·laboració entre les cooperatives i altres formes per crear xarxes més fortes i eficaces per abordar els reptes contemporanis.

D'altra banda, amb l'objectiu de fomentar la creació de noves cooperatives i reforçar les ja existents, s'estan considerant incentius fiscals i financers.

Aquests incentius podrien incloure avantatges en els impostos, així com facilitats per a l'accés al crèdit i altres mesures per millorar la viabilitat econòmica de les cooperatives.

Amb tot, les millores a la Llei de cooperatives reflecteixen un compromís amb l'adaptació als canvis en la societat i les noves formes d'organització civil. Aquesta evolució permetrà que les cooperatives continuïn sent una força dinàmica i vital en la creació d'entorns més sostenibles, participatius i adaptats als reptes emergents del segle XXI. La flexibilitat, la col·laboració i la resposta eficaç a les necessitats locals són els pilars d'aquesta nova etapa del cooperativisme.

A mesura que aquestes modificacions es vagin materialitzant en articulat i es puguin posar en pràctica, es podria veure un augment en la creació de noves cooperatives, així com un reforç de les ja existents, la qual cosa contribuirà al creixement econòmic sostenible i a la creació d'entorns de treball més equitatius i participatius.

Durant el 2024, continuarem treballant en aquesta línia d'elaboració de millores per avançar-nos als nous temps i obrir el ventall de possibilitats del cooperativisme.

L'Aresta

cooperativa agroecològica al Camp de Tarragona

Vam conèixer l'Aresta, nascuda el 2013, quan la seva dedicació principal era la fleca on elaboren pans. Però la cooperativa havia nascut mirant molt més enllà, amb l'objectiu de treballar «la sostenibilitat i la transformació social a partir del desenvolupament de l'agroecologia, la sobirania alimentària, l'economia social, solidària i feminista, mitjançant pràctiques de cooperació social i autogestionàries», tal com expliquen al web.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Equip de sòcies a Montblanc.

Passa sovint que costa anar més enllà de les declaracions d'intencions o que, si s'hi va, produeix pocs resultats. Però no és el cas de l'Aresta. A més de seguir fent pa i altres productes amb ingredients ecològics i llevat mare natural en forn de llenya, per potenciar la recuperació de varietats antigues de cereals, la intercooperació amb petites productores locals i la difusió en tallers per aprendre a fer pa, al final del 2015, la cooperativa va obrir l'àrea d'educació. L'objectiu era donar a conèixer i experimentar, mitjançant dinàmiques participatives, l'agroecologia, el cooperativisme i l'autogestió en escoles, instituts i altres centres formatius.

En els àmbits de l'agroecologia, l'economia social i solidària i el cooperativisme, l'Aresta recull i difon experiències i aprenentatges col·lectius i contribueix a desenvolupar pràctiques crítiques i transformadores. Recordem que la cooperativa guanyà el 2016 un ajut de la Fundació Roca Galès per fer un treball de recerca sobre el canvi d'escala en

el cooperativisme agroecològic. En aquest àmbit, ara disposen d'un altre ajut, també de la Fundació, per actualitzar aquella recerca. També tenen altres recerques en marxa, com ara el desenvolupament d'una eina d'autodiagnosi de la perspectiva feminista en els grups i cooperatives de consum.

Educació i dinamització local

Parlant de dinamització local, des del 2016, formen part de l'Ateneu Cooperatiu del Camp de Tarragona (CoopCamp) –Alt Camp, Baix Camp, Conca de Barberà, Priorat i Tarragonès– des d'on promouen el cooperativisme per mitjà de la dinamització local del territori, fent formació, assessorament, xerrades, etc., alhora que gestionen altres projectes de dinamització local agroecològica en col·laboració amb diversos organismes i entitats com el Consell Comarcal de la Conca de Barberà, el Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí, l'Ajunta-

L'ARESTA.

ment de Montblanc, el Comissió-
nat d'Economia Social i Solidària i
l'Àrea de Desenvolupament Local i
Consum de l'Ajuntament de Barce-
lona, entre altres. Per cert, les da-
des i resultats del treball fet com a
CoopCamp durant el 2022 són prou
engrescadors: 2481 participants,
130 projectes acompanyats, 42 llocs
de treball i 9 entitats creades (8 co-
operatives i 1 associació).

L'equip de l'Aresta no ha deixat
de créixer. Han celebrat aquest any
els deu anys de vida tot passant de
les tres sòcies fundadores de la co-
operativa a les vuit actuals, a més de
sis treballadores contractades. Tot
en una simfonia ben compassada de
noves tasques, treball, temps, com-
penetració i confiança: noves sòcies
i més projectes. Harmonia també
entre els projectes de creació pròpia
i els fets per demandes d'entitats o
de l'Administració, ajuntaments o
consell comarcal.

La Gemma Flores-Pons, sòcia
fundadora de la cooperativa, ens
explica més detalls d'alguns dels

projectes de l'àrea d'educació em-
marcats en tres grans temàtiques:
el consum responsable, la sobirania
alimentària i les economies trans-
formadores. Des d'aquesta àrea de
treball munten activitats adreçades
a l'alumnat, però també formacions
adreçades a docents com ara el curs
impulsat per la SCEA, l'educació
ambiental com a eina per a la transi-
ció ecosocial, o bé els cursos d'hor-
ticultura ecològica i regenerativa
que fan al Museu de la Vida Rural.
Al llarg d'aquest curs escolar estan
desplegant un projecte educatiu als
instituts de Vilafranca del Penedès
per acostar el jovent a la sobirania
alimentària. El projecte «D'on ve el
que mengem?» rep el suport econò-
mic de la Diputació de Barcelona i
l'Ajuntament de Vilafranca. També
durant aquest curs acompanyen la
creació de cooperatives d'alumnes
a escoles de primària del Camp de
Tarragona gràcies al suport de la
Diputació de Tarragona.

Encara en l'àmbit de l'educació,
han portat a terme diversos projec-

Taller de
reconstrucció d'un
mur de pedra seca
dins el projecte
Escola del Paisatge.

tes relacionats amb l'educació ambi-
ental com ara formacions adreçades
a tècnics ambientals o bé el projecte
«A les platges, Zero plàstics», que
té per objectiu sensibilitzar sobre

“

**L'Aresta té com a objectiu
la sostenibilitat i la
transformació social a partir
del desenvolupament de
l'agroecologia, la sobirania
alimentària, l'economia
social, solidària i feminista,
mitjançant pràctiques
de cooperació social i
autogestionàries.**

“

L'Aresta ha celebrat els deu anys de vida tot passant de les tres sòcies fundadores de la cooperativa a les vuit actuals, a més de sis treballadores contractades.

l'impacte dels plàstics a la costa del Camp de Tarragona. Sovint les activitats i projectes educatius es teixeixen en aliança amb d'altres entitats com ara el disseny i la implementació de diversos programes d'educació ambiental a diferents poblacions conjuntament amb el Garrofer.

La Gemma ens explica que les àrees d'intervenció de la cooperativa les tenen ben definides, però que l'equip treballa compartint àrees, especialment les d'educació i dinamització. A l'àrea d'educació hi treballen quatre persones, amb suports puntuals. A la de dinamització local són set, també amb suports puntuals. A la fleca s'hi dediquen tres persones més i tant aquesta com l'àrea de recerca sí que tenen equips més definits i estables. En aquesta darrera, els equips es formen en funció del cas o tema d'estudi.

Ens recorda també que la creació dels ateneus cooperatius, el CoopCamp en el seu cas, va permetre o forçar a fer un pas endavant a la cooperativa, perquè amb la seva experiència i compromís van haver d'assumir responsabilitats. «Van formar part del grup motor, junt amb l'Economat, per poder engegar l'Ateneu», que compta avui amb vint entitats associades i responsables de l'execució del pla de treball, a més d'altres vint entitats col·laboradores.

Puntualitza que, quan parlen de dinamització, la seva proposta va

molt més enllà de la feina a CoopCamp, però que, al mateix temps, «aquest fet va ser un dels detonants de l'economia social i solidària a la zona que, a més a més, va anar molt de pressa i va demanar una gran dedicació, amb incorporació de persones i canvis en els equips de treball». La dedicació a l'Ateneu l'entenen, així doncs, com a un projecte més.

Revitalitzant la Vall del Corb

En l'àrea de dinamització, la Gemma, doctora en psicologia social, destaca el projecte Territori de Vincles, un conjunt d'iniciatives sense ànim de lucre per fer front als reptes del món rural des del context específic de la Vall del Corb. A l'equip dinamitzador hi ha l'Aresta juntament amb la Boqueria Taller d'Arquitectura i l'Associació pel Desenvolupament Integral de la Vall del Corb; compten amb la implicació i compromís d'ajuntaments, consells comarcals i de la Diputació de Lleida, així com amb la col·laboració de CoopCamp, la Xarxa per la Conservació de la Natura, Símbiosy (consultoria en simbiosi industrial) i ARCA (Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya). «El que es va fer ha estat un procés lent que ha sigut molt *xulo*, molt participat, i nosaltres hi som, però qui està fent tot el plantejament és l'associació de la Vall del Corb, una associació que ja existia agrupant molts productors».

Sessió setmanal de dinamització dels horts socials.

El projecte té com a objectius principals recollir necessitats locals dels pobles (alguns d'ells micropobles) i territoris rurals que conflueixen a la Vall del Corb, defineixen actuacions concretes i planifiquen proves pilot per testar i adaptar les eines. També duen a terme accions transversals d'assessorament i formació. S'estan identificant habitatges i fórmules per poder recuperar-los i que puguin ser accessibles i posats en lloguer, com podria ser mitjançant la masoveria. També s'estan recuperant cultius, com pot ser l'all de Belltall i cercant persones per promoure el relleu agrari. Per a això es posa a disposició terres per a aquelles persones que es volen incorporar al món agrari. Així mateix, s'està treballant en gestió forestal i ramaderia.

Destaca també el projecte de catàleg de la pagesia que van fer el 2018, a la Conca de Barberà. Un catàleg que recull tota la pagesia que hi havia a la Conca, el tipus de producte que s'hi feia, on era situada, com es podia comercialitzar, si tenia xarxes o hi participava, o si estava federada i amb qui.

Pel que fa al punt central del finançament, la Gemma assegura: «No hem hagut de demanar diners per fer inversions. El que sí que necessitem és avançament de subvencions per superar les tensions molt grosses de tresoreria. Ho fem amb Coop57, esclar!».

Creadoness és una associació ètica de moda sostenible situada al carrer Robadors de Barcelona. Va néixer fa cinc anys com a Programa Social Creadoness, i fa un any que ha estrenat aquest local del Raval. Ara és també botiga, taller, acadèmia, hub creatiu i moltes facetes més que ens ha explicat Silvina Merino, una de les creadores d'aquesta iniciativa "petita, però amb somnis ambiciosos".

Un personatge històric que voldries conèixer:

Simone de Beauvoir

Una lectura imprescindible:

La sociedad del cansancio, de Byung-Chul Han.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:

No soc tuitera.

No podries viure sense...

El mate.

Encara tens pendent...

Bussejar als cinc oceans.

El cooperativisme és...

Una elecció de vida responsable i conscient.

Silvina Merino

«La moda ràpida ha forçat una amnèsia del que la costura significava com a empoderament»

Anna Pujol Navarro
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

ANNA PUJOL NAVARRO

Sílvia Merino de Creadoness.

En què es basa el Programa Social Creadoness?

Creadoness va néixer fa cinc anys i mig amb l'objectiu de generar formacions que pugui abastar la persona de manera integral. El Programa Social Creadoness treballa l'empoderament de dones refugiades i migrades amb risc d'exclusió social, per brindar noves oportunitats socials i laborals a través del tèxtil i la costura. I no només això, ja que també formem en artteràpia, teatre de l'oprimit, empreudoria i màrqueting. Hi ha càpsules de cooperativisme, de comunitats autofinançades i estratègies d'estalvi col·lectiu. Quan s'acaben les formacions, les dones creen les seves col·leccions, fan desenvolupament de marca, aprenen a vendre en una botiga en línia... És un tot.

Abans has dit que el local transmet la història de l'associació.

Fa un any vam inaugurar aquest espai al carrer Robadors, que ens permet oferir encara més coses, una altra classe de formacions obertes a tothom. La idea de l'espai és ser un hub creatiu de moda sostenible. Si algú ja té la seva marca i vol fer el salt des de l'activitat domèstica a una de més professional, pot venir aquí, a aquest espai de cotreball tèxtil. Hi ha taules de tall a l'alçada que cal, màquines industrials, quan acabes la peça pots anar a

fer fotos a la caixa de llum. Tot seguit, ja pots pujar el producte a la plataforma de venda i disposar d'un espai per exposar i vendre, a més de compartir-ho amb altres empreudores, amb valors i filosofia semblants. D'aquí a poc estrenarem un espai de fotografia de cos sencer. També tenim una galeria tèxtil, per fer visibles dones artistes del tèxtil que històricament no han pogut entrar dins la categoria d'art. Cada línia de treball inclou una lluita. A més, som al carrer Robadors, que tot i ser al centre de Barcelona, continua sent el

carrer de l'exclusió. Que el taller estigui aquí és complex, però també volem aportar-hi una mica de llum. Al carrer hi ha situacions denses i fosques i amb iniciatives com Creadoness poden transitar-hi altres vibracions i integrar-s'hi.

Quins valors té el projecte?

Sostenibilitat, feminisme, interculturalitat, economia social i solidària. Si ens fixem en el nom, "ESS" hi està integrat. El vam fer tenint en compte "crea" per la creativitat com a motor de resiliència, "dones" perquè treballem des de i per a les dones, i "ESS" d'economia social i solidària perquè és on ens incloem, el nostre paradigma i filosofia. A més, creiem que des de la comunicació s'hi ha de posar molt d'èmfasi. Creadoness també és un replantejament de l'economia social, que a Occident sol estar molt "blanquejada". La nomenclatura economia social és molt europea, però el que significa, al Sud global, hi existeix des de fa molt de temps. A la Patagònia, per exemple, el meu avi hi tenia una serradora cooperativa, al segle passat.

D'on venen les persones usuàries que fan els cursos?

Venen persones de llocs diferents, encara que és un projecte localitzat al Raval; tenim una política de preus exclusiva per a les persones d'aquest barri, tant per a cursos com per a productes, perquè volem enxarxar-nos-hi. Tot i això, també venen persones de la resta de Barcelona i d'altres municipis; i grups de persones migrades i refugiades. Per exemple, ara estem amb un grup de tretze dones refugiades d'Afganistan, que treballen amb l'artteràpia per sanar els seus dols migratoris, sovint causats per desplaça-

“**«El nostre objectiu és generar formacions que puguin abastar la persona de manera integral.»**”

Sílvia Merino reivindica la importància de la costura a través d'una visió feminista intercultural.

ments forçosos. Allà hi ha un apartheid de gènere, les dones no hi poden fer res: ni treballar, ni estudiar, ni sortir al carrer... Ja no són considerades subjectes, sinó objectes. Nosaltres fem un treball de mediació a través de l'art tèxtil i l'artteràpia. Intercooperem amb l'associació Alia, Movimiento por la paz i el MACBA. Els resultats d'aquesta feina es veuran en una exposició que inaugurarem el mes de juliol. A més, amb un altre grup de persones migrades també estem treballant en aquest sentit, però amb l'eix de les fronteres.

La intercooperació és inherent a l'associació.

Des del principi que tenim present aquest vessant intercooperatiu. Des del moment en què vam començar amb el Programa Social Creadoness, cada formació la imparteixen persones referents en cada camp. En emprenedoria hi ha la cooperativa Fasolà, en teatre de les oprimides hi ha la cooperativa La Tregua, en artteràpia hi ha l'associació Alia, i nosaltres aportem la costura i el màrqueting. Més enllà de les professionals formadores, també tenim en compte els materials, les taules estan fetes amb l'associació de dones fusteres, per exemple. Creiem molt en la xarxa i la importància de cooperar.

I ens pots explicar el vostre vessant investigador?

Primer, vull explicar que sempre hem utilitzat teixits que entren en la circularitat, perquè eren mostres que es llençaven. Per poder-los aprofitar, creem els productes a la mida.

Seguint aquest fil de circularitat, residu zero i sostenibilitat, la nostra idea és desenvolupar un nou teixit transformant la canya de riu en un material tèxtil-no tèxtil. La canya de riu és invasora i torna infèrtil la terra, la podem trobar ben a prop,

es reproduïx moltíssim. Ara mateix s'estan fent investigacions i proves amb la col·laboració de la cooperativa Fasolà, la Càtedra de Sostenibilitat de la UNESCO i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC).

Són proves i poden passar molts anys fins a tenir els resultats, però estem molt motivades.

I com va començar la teva passió per la costura i els altres ingredients que van fer possible aquesta iniciativa?

Jo soc feminista i crec que la lluita no es dona només als carrers, sinó amb l'educació. Fa deu anys que treballo amb persones migrades i refugiades, mitjançant l'empoderament i l'esperit crític. El dol colonial i migratori sempre fa que comencis amb molt desavantatge, estàs deu graons enrere. I, segons el meu punt de vista, l'empoderament ha de ser també econòmic, t'ha de permetre tenir una vida digna. Aquest és un dels ingredients.

Pel que fa al tèxtil, per mi una de les grans referents va ser la meua iaia. Jo soc de la Patagònia, del sud, o del nord-nord, depèn de com t'ho vulguis mirar. La meua iaia, que no va poder estudiar i va quedar vídua amb sis fills, va poder tirar endavant la família a través de la costura. Abans era un camp tan valorat, i la moda ràpida (*fast fashion*) ha forçat una amnèsia del que la costura significava com a empoderament. Totes tenim a la família alguna persona cosidora referent. Jo volia reivindicar la importància de la costura a través d'una visió feminista intercultural. A més, el sistema de la moda és un canal des d'on es poden parlar de drets humans, ambientals, animals... Criticar el sistema des de dins.

“**«El dol colonial i migratori sempre fa que comencis amb molt desavantatge, estàs deu graons enrere.»**”

PRINCIPIS COOPERATIUS I DRET A LA SEGONA REPÚBLICA (1931-1934)

Jordi Pujol Moix
Advocat, àrbitre
i mediador cooperatiu

El 1844, els Pioners de Rochdale van fundar el moviment cooperatiu modern a Lancashire (Anglaterra).

Principis i valors cooperatius

«La història de les cooperatives és fins a cert punt la història de la recerca de la seva identitat». Així ho va manifestar Lars Marcus, el president de l'Aliança Cooperativa Internacional, en el congrés de l'any 1988. Aquest article analitza breument l'evolució de la identitat cooperativa fins a l'any 1937 i la seva concordança amb el dret positiu a l'estat espanyol i a Catalunya durant la Segona República.

Diversos historiadors del cooperativisme palesen que els pioners de la Rochdale, a mitjan segle XIX, estrictament, no varen formular cap declaració de principis. Varen publicar unes normes de conducta i punts organitzatius de la cooperativa i, com a conseqüència d'això, cada historiador del cooperativisme n'ha fet una

llista que és parcialment diferent. Tot i això, Josep Edo Puertas assenyalava que seria injust menystenir l'aportació teòrica dels pioners al moviment cooperativista.

No va ser fins al 1937 que al Congrés de París es varen aprovar per primera vegada i de manera formal per part de l'Aliança Cooperativa Internacional els principis cooperatius, en els termes següents: 1. Adhesió lliure; 2. Control democràtic; 3. La distribució del superàvit als membres en proporció a les seves transaccions; i 4. L'interès limitat sobre el capital. A més, es va reconèixer que, si bé formaven part del bloc de principis de la Rochdale, no eren de compliment obligat per formar part de l'ACI altres tres principis, que eren: 5. La neutralitat política i religiosa; 6. La venda al comptat; i 7. La promoció de l'educació.

rra de Sant Mateu - 24 d' Abril del 1932 - Antonia Bofarull

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ COOPERATIVA FRG

És interessant fer esment de la bona relació dels cooperativistes catalans amb l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI) durant els anys trenta del segle XX. La Federació Regional de Cooperatives de Catalunya formava part de l'ACI -Espanya en aquells moments encara no en formava part- i delegacions de l'ACI varen ser presents als congressos cooperatius fets a Catalunya. Això va propiciar que una reunió periòdica del Comitè Executiu de l'ACI -del qual formava part Joan Ventosa i Roig- tingués lloc a Barcelona l'any 1933 i que a l'estiu de l'any 1937, en el V Congrés de la Federació de Catalunya, l'ACI hi fos present a través de Georges Fauquet.

Ventosa i Roig va tenir una intensa vida política. Va ser elegit diputat a les Corts espanyoles per la demarcació provincial de Barcelona amb el segon major nombre de vots després de Lluís Companys. A les Corts espanyoles, l'any 1932 va defensar la qüestió rabassaire, i formà part de la comissió de traspassos de competències fruit de l'estatut de Núria. De l'octubre de 1933 al gener de 1934 formà part del govern del president Macià com a conseller d'Economia i Agricultura. Arran dels Fets del sis d'octubre de 1934, va ser empresonat al vaixell Uruguay i es va haver d'exiliar primer a París i després a Brussel·les des d'on tornà a Catalunya. El 26 d'abril de 1936, fou elegit compromissari per a les eleccions a la presidència de la Segona República Espanyola. Entre el 1937 i el 1939 formà part del Consell d'Economia de Catalunya i fou secretari de la Junta General de Cooperación, a proposta de president Negrín.

Joan Ventosa i Roig també va tenir una intensa activitat en el terreny cooperatiu. L'any 1922, va ser elegit president de la Federació Regional de Cooperatives de Catalunya i l'any 1928, en què es va constituir la Federación Nacional de Cooperativas de España, també en va ser elegit president. D'altra banda, en l'àmbit internacional l'any 1924 va ser elegit membre del comitè executiu de l'ACI i fins al 1944 va formar part de la comissió encarregada de fixar els principis bàsics de la cooperació moderns.

L'any 1931 Joan Ventosa i Roig va assumir la presidència de la comissió redactora de la Llei espanyola de cooperatives, que es va aprovar poc temps després de proclamar-se la República per Decret-Llei de 3 de juliol de 1931. Ventosa va presentar-lo com a Projecte de llei al Congrés de Diputats i va ser aprovat per llei el 9 de setembre de 1931.

Normativa espanyola i catalana sobre cooperatives durant la Segona República

Llei espanyola. Concepte de cooperativa. L'article primer de la llei espanyola de cooperatives de 9 de setembre de 1931 les definia com *"la Asociación de personas naturales o jurídicas que, sujetándose en su organización y en su funcionamiento a las prescripciones del presente Decreto y tendiendo a eliminar el lucro, tenga por objeto satisfacer alguna necesidad común, procurando el mejoramiento social y económico de los asociados mediante la acción conjunta de éstos en una obra colectiva."*

- 1.- *Estar regidas con plena autonomía, dentro de lo legislado, por sus propios Estatutos y los acuerdos de la Asociación general.*
- 2.- *Igualdad del derecho de voto para todos los socios. No obstante, podrán establecerse mínimos de edad o de antigüedad, cuando los Estatutos sociales la consignan así expresamente. Unicamente las Cooperativas clasificadas como profesionales podrán establecerse por los Estatutos que algunos socios tengan hasta un máximo de tres votos, según la cuantía de su participación en las operaciones sociales, pero siempre con independencia del capital aportado y sin que la pluralidad de votos sea aplicable a los asuntos de índole personal.*
- 3.- *Que ninguna función directiva o de gestión esté vinculada en persona o entidad determinadas, ni sea delegada en Empresa gestora alguna.*
- 4.- *Que las participaciones en el capital social no sean transferibles sino entre los socios, con los requisitos que se fijen, y que en caso de atribuírsele algún interés, tenga éste un límite previamente fijado y nunca superior al interés legal.*
- 5.- *Que en caso de distribuir los excedentes, se haga el reparto proporcionalmente a la participación de cada asociado».*

"PRODUCTES COOP" - Secció Pastes per a Sopa
Aurora, 11 bis-Barcelona-Telèfon 20877

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ COOPERATIVA FRG

Llei catalana. Concepte de cooperativa. A Catalunya, durant la Segona República, es va aprovar en primer lloc una Llei de bases de la cooperació per a cooperatives, mutualitats i sindicats agrícoles, de la Generalitat de Catalunya, de 17 de febrer de 1934 (DOGC 20 de febrer de 1934). Aquesta llei de bases va ser desplegada per tres normes específiques, sobre sindicats, mutualitats i cooperatives. En concret, la primera Llei de cooperatives de Catalunya va ser el 17 de març de 1934 (DOGC, 22 de març de 1934). En fem una transcripció dels punts significatius relacionats amb els principis cooperatius.

L'article primer de la Llei de bases definia les cooperatives com *«l'associació de persones, naturals o jurídiques, que es proposen millorar la situació econòmica i social dels seus components establint una comunitat voluntària en la qual el servei mutu i la col·laboració pecuniària de tots els membres permetin realitzar la funció que es proposa: treball, producció, distribució, consum, crèdit, previsió, assegurança, o qualsevol altra finalitat que tendeixi a millorar les relacions humanes, a posar els interessos col·lectius per damunt de tota idea de benefici particular i a suprimir tot lucre entre els seus associats i entre aquests i la societat respectiva»*.

Són condicions legals i necessàries per a totes les Cooperatives, Sindicats i Mutualitats:

Primera.- Ésser regides en plena autonomia dins del legislat pels seus propis Estatuts i els acords de l'assemblea general i estar lliure de tota dependència d'organismes polítics i religiosos.

Segona.- El nombre de socis serà il·limitat i el seu creixement no podrà impedir-se ni estatutàriament ni de fet.

Tercera.- Igualtat de dret de vot per a tots els socis.

Quarta.- Que cap funció directiva o de gestió estigui vinculada en persona o entitat determinada ni sigui delegada a empresa gestora....»

Aquesta norma definia la societat cooperativa com una associació de persones que establien una comunitat voluntària per a la millora econòmica i social i el servei mutu, amb la finalitat de tendir a millorar les relacions humanes i a posar els interessos col·lectius per damunt de tota idea de benefici particular, amb exclusió de l'ànim de lucre.

A partir d'aquest concepte de cooperativa, els principis que quedaven incorporats a la llei catalana de 1934 són: 1. Adhesió voluntària. Portes obertes; 2. La igualtat de vots entre els socis; 3. Autonomia i independència; 4. Prohibició de cap sistema que signifiqués avan-

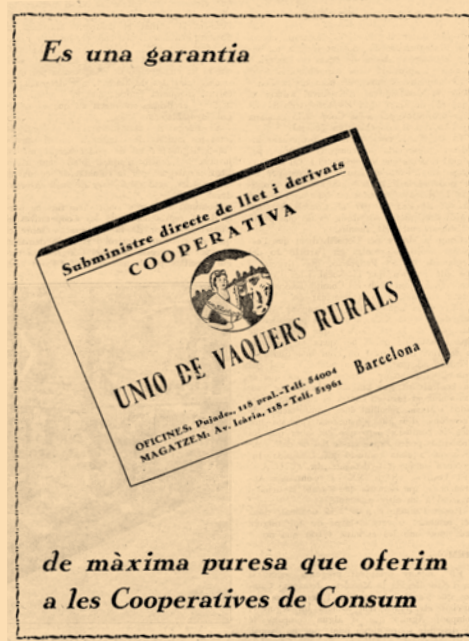
tatges entre els socis; 5. Impedir delegar funcions directives en persones alienes a la cooperativa; 6. Prohibició de socis capitalistes o anàlegs, i 7. No ànim de lucre. Distribució de l'excés de percepció en proporció a l'activitat cooperativitzada.

Principis i normativa durant la Segona República

Com hem apuntat anteriorment, el cooperativisme català i espanyol ja estava present per mitjà de Joan Ventosa i Roig a la comissió d'experts creada pel Congrés de Viena de 1930. Aquesta comissió va presentar les seves propostes i conclusions als anys següents, al Congrés de Londres de 1934 i al de París de 1937, on ja es varen aprovar formalment els principis cooperatius. Per tant, els principis que anava treballant la comissió internacional d'experts eren a la vegada principis –encara no formals– que tenia presents la comissió redactora presidida per Joan Ventosa i Roig de la llei de cooperatives de l'any 1931. Això explica la seva concordança.

Pel que fa a la Llei catalana de cooperatives de 1934, Ventosa i Roig també hi va intervenir elaborant unes notes d'orientació general encarregades pel president Macià a la vegada que va publicar un seguit d'articles al diari *L'Opinió*, recopilats en forma d'opuscle sota el títol "L'Esquerra i la cooperació" sobre les característiques que havia de tenir la futura llei de cooperatives, que es va poder elaborar també a partir dels tres anys d'aplicació de la llei estatal de 1931. Per a l'historiador Jason Garner s'ha destacat que la Llei de cooperatives del 1934 reflectia el cooperativisme ortodox de l'home que la va redactar, Joan Ventosa i Roig.

En aquest punt és lògic preguntar-se si les lleis sobre cooperatives espanyola i catalana aprovades durant la República, van anticipar-se a la formulació dels principis cooperatius acordats al Congrés de París de l'any 1937. En tot cas, cal recordar la vinculació del cooperativisme amb l'ACI, el treball coetani, que amb tota seguretat va significar que es compartissin idees i projectes sobre el cooperativisme.

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ COOPERATIVA FRG

LA PROYECCIÓN INTERNACIONAL DE LAS EMPRESAS SOCIALES CATALANES

Marc Collado

1r Premi al Millor Treball de Fi de Màster
Premis economia social 2023

PREÀMBUL

Té sentit que les empreses socials s'internacionalitzin? És contradictori que busquin experiències, més enllà de les fronteres, si estan fermament arrelades al territori? La literatura existent en l'àmbit de les ciències socials ja disposa d'un sòlid nombre d'estudis centrats a analitzar els processos d'internacionalització de les empreses, especialment les més grans, però també de mitjanes. No obstant això, sembla que les empreses socials (cooperatives, empreses d'inserció, centres especials de treball...) no han rebut la mateixa importància. Per aquest motiu, és interessant reflexionar entorn de la projecció internacional d'aquestes organitzacions. En el meu treball de fi de màster, vaig executar una anàlisi profunda del sector.

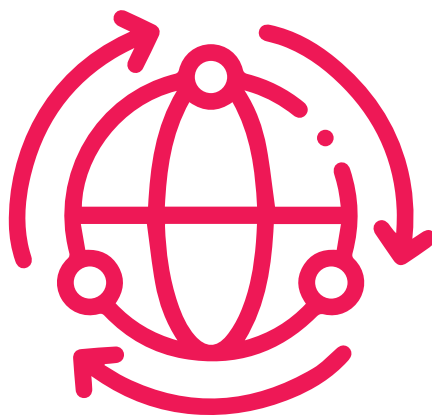
Abans de presentar-vos la investigació, crec que pot ser interessant fer una breu consideració etimològica. Almenys, a mi em va ajudar a marcar el fil narratiu del projecte. Focalitzem l'atenció, en primer lloc, en l'origen de la paraula "internacional". Si la descomponem en dues parts, serà més fàcil entendre'n correctament el significat: d'una banda tenim el prefix "inter-", que significa "entre"; a la segona part trobem "-nacional", és a dir "nació", que podríem definir com un grup de persones que comparteixen unes característiques culturals. Podem assumir que "internacional" significa literalment "entre nacions". El context més ampli on vaig orientar l'estudi "entre nacions" va ser l'europeu.

La pregunta que va guiar la recerca va ser bastant general, ja que pretenia cobrir diferents escenaris i captar resultats diversos. Es tractava d'un projecte exploratori, que no tenia la intenció d'examinar un problema ben definit o provar una hipòtesi específica, sinó que es proposava comprendre els mecanismes d'un sector i motivar les organitzacions que hi operen a rendir-hi millor. Dit això, la pregunta que em vaig plantejar va ser la següent: Com van dur a terme, les empreses socials catalanes, els seus processos d'internacionalització des de l'esclat de la pandèmia?

MATÈRIA

L'objectiu principal de la investigació era dissenyar un model multidimensional capaç d'avaluar i millorar el potencial internacional de les empreses socials de Catalunya. La primera part del model havia de presentar les condicions internes i externes que afecten les empreses socials mitjançant un diagnòstic DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats). Tot seguit, per complementar l'anàlisi externa, el model continuaria amb un diagnòstic PESTLE (polític, econòmic, social, tecnològic, legal i ecològic). Finalment, tenint en compte les dues primeres parts del model i amb l'objectiu de legitimar adequadament l'exploració, s'havia de dissenyar una proposta CAME (corregir, afrontar, mantenir i explotar) amb els punts estratègics elementals.

Per assolir els objectius definits, la recerca es va enfocar des d'una perspectiva qualitativa acompanyada d'una visió metodològica comunicativa. Aquesta visió proposa no només descriure la realitat social, sinó també proporcionar un coneixement científic sobre com aquesta realitat social pot ser modificada. Es basa, principalment, en el diàleg intersubjectiu entre qui investiga i qui és investigat. Tot i que no totes les persones que van participar en l'estudi van fer-ho en la creació de les hipòtesis, sí que es va oferir l'oportunitat de prendre part en el disseny de la metodologia i l'extracció de resultats.

DAFO

Per crear el diagnòstic DAFO es van entrevistar quatre empreses socials catalanes. El denominador comú per triar-les va ser que grups de persones vulnerables hi treballassin: principalment persones amb discapacitats, però també persones en risc d'exclusió social, com ara víctimes de violència de gènere. Un altre aspecte que va definir el perfil de les empreses va ser que haguessin exportat productes a mercats europeus després de la pandèmia (algunes ja ho havien fet abans, d'altres no). Es van entrevistar responsables de gerència, direcció de vendes, d'exportacions i de màrqueting.

Les preguntes plantejades es van centrar en la competitivitat i estratègia internacional, però també en les seves relacions organitzatives per comprendre connexions poc freqüents més enllà dels canals de negoci. La informació obtinguda va permetre crear un diagnòstic per a cada empresa i finalment construir una DAFO agregada.

PESTLE

D'una manera intercalada, es van dur a terme entrevistes amb quatre representants de l'ecosistema social europeu per extreure la informació necessària i elaborar el diagnòstic PESTLE. Aquesta eina permet presentar alguns factors externs que s'han de ponderar per a la gestió estratègica de les organitzacions. Es va aconseguir entrevistar autèntics experts en la temàtica, com ara directores d'institucions de gran renom, i es van poder cobrir diferents dimensions territorials i del sector.

Les preguntes que es van plantejar es basaven en informació recopilada de diaris, informes i altres fonts econòmiques i socials actualitzades. Estaven orientades a explorar el context en múltiples dimensions i a identificar les accions o decisions que les institucions socials prenen, o podrien prendre, per promoure la internacionalització de les empreses socials. Les dades es van organitzar segons dues categories: elements que redueixen barreres (T = dimensió transformadora) i elements que les reproduïxen (E = dimensió excoent).

CAME

Finalment, es va construir la proposta CAME amb aquells punts que responien als problemes detectats. Mitjançant aquest marc, es volien proposar accions reals, tant de l'àmbit intern com extern, que preservessin els factors clau de les empreses socials i de l'ecosistema, però que també milloressin aquelles variables que no eren tan positives per tal d'aprofitar tot el seu potencial internacional. Per exemple, es van intentar corregir les debilitats, abordar les amenaces, mantenir les fortaleeses o explotar noves oportunitats. Existien diferents estratègies per desenvolupar aquest punt, com ara la de supervivència, la de reorientació, la defensiva o l'ofensiva. Es va escollir una combinació de totes elles per aconseguir un resultat més holístic.

Durant les entrevistes, als subjectes se'ls va preguntar sobre les solucions que consideraven més convenientes. En aquest sentit, es va formar una solució col·laborativa entre tots els actors involucrats en la investigació. A més a més, en l'estratègia presentada en aquesta part final, es va considerar el marc teòric analitzat prèviament, així com els valors socials de les empreses i institucions participants.

CONCLUSIONS

Els diagnòstics obtinguts van permetre arribar a resultats veritablement significatius. En primer lloc, cal esmentar que els processos d'internacionalització de les empreses socials catalanes s'han d'entendre tenint en compte dimensions diferents.

La primera que s'ha de considerar, i a la qual es podrien acollir una bona part d'empreses socials sense importar la seva *raison d'être*, és la promoció internacional del seu model de negoci a partir de l'intercanvi d'experiències i de bones pràctiques amb empreses homòlogues estrangeres, o amb altres agents socials o econòmics exteriors. La participació en esdeveniments o fires internacionals, o la pertinença a plataformes europees del sector, poden ser recursos útils per desenvolupar aquest vessant.

La segona dimensió que hem de remarcar és la internacionalització de l'activitat econòmica, en el cas de la recerca mitjançant exportacions. En aquest escenari, és fonamental tenir presents les limitacions següents:

- Algunes empreses socials, com ara cooperatives, neixen primordialment per cobrir les necessitats bàsiques dels seus socis. En aquesta línia, hi ha models que no aspiren inicialment a la internacionalització perquè la seva finalitat se centra a cobrir les necessitats del territori, i no en les necessitats dels mercats exteriors. Tanmateix, les necessitats del territori a vegades es poden assolir des d'una perspectiva internacional. Aquelles empreses socials que proporcionen llocs de treball a col·lectius vulnerables, com persones amb discapacitats, poden concebre les exportacions com una font de facturació i mantenir, o fins i tot augmentar, el seu nivell d'ocupació i generar encara més inclusió social. Per aquesta raó, podem concloure que és compatible que les empreses socials estiguin arrelades al territori i exportin productes a altres mercats.
- D'altra banda, un dels obstacles identificats per les empreses socials amb interessos econòmics en altres països és la dificultat per explicar el model de negoci als socis estrangers. Tot i que puguin oferir productes de qualitat, no sempre és fàcil transmetre la proposta de valor i les metodologies de treball als clients potencials internacionals. Algunes empreses socials, a més a més, s'enfronten a contradiccions internes a causa dels principis ètics d'alguns socis o clients quan estableixen acords internacionals. En alguns casos, però, aquests conflictes també ajuden a enfortir les relacions i generar consciència social més enllà de les fronteres.

Es va aconseguir comprovar també quines són les habilitats que ajuden a desenvolupar els processos d'internacionalització d'aquestes empreses. Per tal d'identificar oportunitats en mercats exteriors, és essencial disposar de capacitats sensibles de l'entorn i saber reconduir els processos mitjançant una gestió eficient de les operacions.

Un altre impuls determinant per a les empreses socials amb ganes de créixer són les oportunitats que ofereix la tecnologia. Juga un paper fonamental en el sector, especialment per a les empreses que donen feina a grups vulnerables. Sempre ha anat acompanyant aquest col·lectiu i no l'hem de percebre com una enemiga, que tot ho automatitza, que amenaça els llocs de feina. La tecnologia també és capaç de multiplicar les oportunitats laborals: sensors i altres mecanismes d'intel·ligència artificial ja s'estan incorporant en processos productius per facilitar el dia a dia de persones amb discapacitats.

Per acabar, val la pena remarcar que és positiva la col·laboració entre institucions públiques i privades del tercer sector social català, espanyol i europeu. En aquest sentit, si ens comparem amb altres països desenvolupats, no ens podem queixar. Encara que, si realment es vol fomentar la internacionalització de les empreses socials, els organismes públics han de reduir les barreres institucionals i burocràtiques dels mercats per tal de facilitar aquests processos, ja que són barreres tan determinants com les econòmiques o financeres.

40 anys cuidant qui cuida la terra. Cuidant qui et cuida.

Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya
@coopagrariasCAT

Tots els cooperativistes assistents als 40è aniversari.

“Volíem compartir el 40è aniversari de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya amb les persones sòcies de cooperatives que han fet costat a aquesta entitat durant quatre dècades i l’han fet créixer. Gràcies per confiar-nos la representació, l’impuls i la vertebració del cooperativisme agrari català. Gràcies a les 189 empreses cooperatives que representem i als 30.326 agricultors i ramaders per proveir-nos dels millors aliments i ajudar-nos a construir un futur més sostenible. Gràcies a tothom que, al llarg dels anys, s’ha implicat en la presidència, el consell rector i l’equip humà de la Federació. Gràcies pel vostre compromís, perquè la pagesia és i serà vida”.

Ramon Sarroca, president de la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC), expressa així el sentiment del sector davant els reptes assolits des de 1983 i anhela “força per molts anys més de cooperar junts”, malgrat les dificultats provocades per la pandèmia i amb un context afectat recentment pel conflicte a Ucraïna i per incidències meteorològiques, com la sequera, derivades del canvi climàtic.

La força del cooperativisme agrari

A principi dels anys vuitanta, un grup de persones van creure en la necessitat d’articular una entitat que conferís representació i defensa a l’històric moviment cooperatiu agrari català.

Així va néixer la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya. La seva història és la d’una entitat que, durant quaranta anys, ha incidit en el paper clau de les cooperatives a l’activitat agroalimentària, la sostenibilitat econòmica i social, el medi ambient i l’equilibri territorial del país.

Avui dia, a 3 de cada 4 comarques hi ha cooperatives agràries i tenen presència en uns 300 municipis; gairebé el 30 % són centenàries i un 75 % superen la cinquantena. Aporten el 33 % de la producció final agrària de Catalunya (55 % agrícola i 24 % ramadera).

Un total de 189 empreses cooperatives agràries aglutinen 30.326 socis i sòcies productors i generen 4.718 llocs de treball, majoritàriament fixos. La facturació global és de 1.952 milions d’euros, segons les dades de tancament de 2021, la xifra més alta de la història del cooperativisme.

Celebració a Món Sant Benet

Per commemorar el 40è aniversari de la FCAC, uns 300 cooperativistes representants del sector s’han reunit enguany al Monestir Sant Benet de Bages.

Sota el lema “Som terra. Som força. Som cooperativa”, l’ocasió va donar lloc a un dia intens i ple d’emocions, amb els sentiments a flor de pell. La jornada començava amb l’Assemblea general ordinària i va culminar en un acte presidit per l’aleshores consellera d’Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, Teresa Jordà.

Els reconeixements a les entitats sòcies, que són l’essència i raó de ser d’aquesta entitat, i als presidents que l’han liderat des de la seva creació —Antoni Casanovas, Xavier Tubert, Josep Pere Colat i, actualment, Ramon Sarroca— van protagonitzar la celebració.

De la mateixa manera, els productes cooperatius van tenir presència al llarg de tota la jornada, tant en el celler dissenyat per a l’ocasió com durant l’aperitiu i el dinar, quan es van poder tastar vins i olis de totes les denominacions d’origen catalanes on hi ha representació del sector.

Una història de lideratges

Especialment emotiu va ser l'homenatge als tres expresidents de la Federació per la seva ferma implicació en diferents etapes de l'entitat.

Antoni Casanovas, president entre 1983 i 1990, va recordar anècdotes i dificultats durant el procés de constitució, fent referència al lideratge de la FCAC en el procés de creació de la confederació estatal de cooperatives agràries en tant que entitat necessària per aconseguir reconeixement i participació a escala europea.

Xavier Tubert va prendre el relleu d'Antoni Casanovas el 1990 i va presidir l'entitat fins al 2008. En aquesta etapa, es va apostar per l'expansió de la Federació, articulant un equip de treball multidisciplinari i amb una nova estratègia de comunicació que facilités una influència més gran en l'àmbit polític i social.

Finalment, Josep Pere Colat —president del 2008 al 2014— va destacar la importància dels consells rectors i, especialment, de tots els socis i sòcies de les cooperatives. En aquesta línia havia impulsat l'apropament de l'entitat al sector, alhora que es difonia el coneixement dels valors vinculats als productes cooperatius per part del consumidor de les grans àrees urbanes.

Homenatge a la feina de pagès

Una mà treballada de pagès que representa la vida i l'ofici de la pagesia esdevé l'obra creada per l'artista lleidatana Lily Brick, amb l'objectiu d'homenatjar totes les entitats sòcies en el 40è aniversari de la Federació.

Feta amb sanguina i detalls daurats, la litografia mostra una mà plena de terra humida i seca que alhora simbolitza una eina i una escultura al sacrifici i el treball.

Lily Brick ha destacat el seu respecte i admiració per la pagesia i la seva voluntat d'arribar a “fer com un pagès, pensar com un pagès i esforçar-se com un pagès, amb empena i perseverança”.

Litografia en reconeixement de la feina de la pagesia.

Cooperatives rebent les litografies creades per a l'ocasió.

Homes i dones valentes

Després que Ramon Sarroca afirmés que “sense les cooperatives, el món rural seria un altre, amb un grau molt més elevat d'abandonament sobretot quan els vents no bufen a favor”, l'aleshores la consellera Teresa Jordà va explicitar que “la Federació és la suma d'històries de les cooperatives i les cooperatives són la història de cadascun dels seus socis i sòcies, que fan territori i que fan productes, i aquí hi ha la bonança del sector malgrat tots els reptes i desafiaments”.

Teresa Jordà també va felicitar la “immensa família” de la Federació recordant totes les persones que l'han fet possible, aquells que han coincidit en el camí i els que malauradament ja no hi són.

Finalment, va tancar l'acte fent una crida a “la consciència col·lectiva de país respecte al territori” i emfatitzant que “les cooperatives sempre hi sou, al peu del canó, cuidant els qui cuiden la terra, perquè la cooperativa és la casa que acompanya i arrela la gent al territori”, alhora que agraïa haver conegut tots aquests “homes i dones valentes”.

Creu de Sant Jordi

Coincidint amb l'aniversari, el Govern de la Generalitat ha distingit la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi per la tasca que impulsa en benefici de la pagesia, el cooperativisme agrari i el món rural, i perquè ho fa des de principis i valors que contribueixen a un creixement econòmic responsable, sostenible i integrador.

“Ha estat un honor la concessió de la Creu de Sant Jordi a la nostra entitat i vull donar les gràcies per les cartes de suport que vam rebre, moltes acompanyades de missatges d'esperonament i d'agraïment a la feina feta. Vam comptar amb més de 120 adhesions, tant a escala catalana com estatal, i això ja va ser un primer reconeixement per a les persones de la Federació i per a les cooperatives sòcies que han fet créixer el projecte durant els últims 40 anys”, subratllava Ramon Sarroca.

El futur immediat requereix fer front a reptes energètics, de bioeconomia circular, de digitalització, de relleu generacional, d'estratègia alimentària, així com una més gran presència de dones i joves en els òrgans de govern de les cooperatives, entre d'altres.

Des de la FCAC ja s'està marcant el camí perquè, en aquest nou context, les cooperatives agràries i els seus socis i sòcies puguin continuar produint aliments de qualitat i proximitat tot garantint la sostenibilitat econòmica, social i mediambiental del territori.

ENCARA QUE et sacsegi el vent
 ENCARA QUE plogui massa
 ENCARA QUE plogui massa poc
 ENCARA QUE caigui neu, pedra
 Tu no et rendeixes.
 NO ETS de fotre el camp.
 ETS de fer el camp.
 Ets de ser AL CAMP
 Ets de ser EL CAMP
 Perquè ets ESFORÇ
 SACRIFICI
 CONSTÀNCIA
 DE PAGÈS
 A vegades, CAUS.
 CAUS.

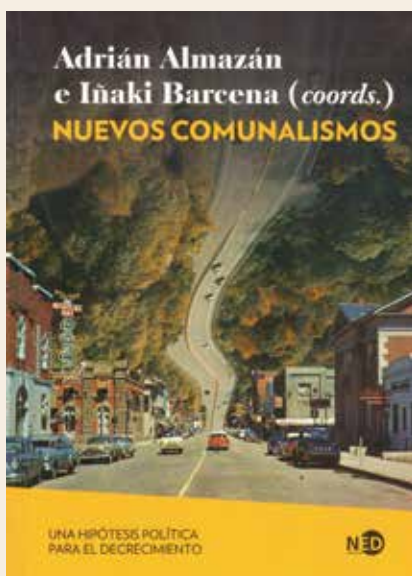
I CAUS.
 Però havies cavat ARRELS fondes,
 que BROTEN de nou.
 BROTES de nou.
 Cada cop més ROBUST
 ALT
 ESPIGAT
 UFANÓS
 I t'enfiles
 I floreixes
 I dones fruit
 ENS EL DONES
 I tornes a plantar LLAVOR
 Una llavor nova que és ESPERANÇA
 IL·LUSIÓ
 PROGRÉS
 TERRITORI
 VIDA
 passat, present, FUTUR
 El TEU futur
 El NOSTRE futur

Gràcies, pageses, pagesos, ramaders, ramaderes, per CUIDAR LA TERRA
 CUIDAR-NOS
 Gràcies, cooperatives agràries per CUIDAR QUI LA CUIDA
 QUI ENS CUIDA

#40anysFCAC
 40 anys d'orgull pagès
 40 anys cooperant junts

Transitar cap a l'economia decreixent reconstruint l'espai comú

Ricard Pedreira
Economista

A finals de novembre de 2021, a la facultat d'Economia de la UPV-EHU de Bilbao, es van fer unes jornades sobre "Nuevos comunismos ante el colapso ecosocial" i allí va nèixer la idea d'aquest llibre, compost per 11 articles.

Era el moment dels 150 anys de la *Commune* de París (1871), on els treballadors van voler instal·lar el socialisme com una alternativa al capitalisme i els burgesos els van esclafar. En realitat només va durar del 18 de març al 28 de maig del 1871. Hi va haver 30.000 executats, 38.000 empresonats i 7.000 deportats. Les poques accions que es van poder dur a terme van ser la legitimació dels fills naturals, la condonació de deutes dels dipòsits a les cases d'empenyorament i la prohibició del desnonament d'inquilins morosos. Simbòlicament, es va enderrocar la columna *Vendôme*, dedicada a les glòries militars de Napoleó Bonaparte. També es van formular diversos decrets com la remissió de deutes, l'abolició del treball nocturn a les fleques i l'abolició de la guillotina, que no van arribar a aplicar-se. Per Comuna s'entén un o més municipis, amb normes internes sobre la propietat comuna en el context de municipis federats. La participació en eleccions municipals es fa generalment

a través de democràcia assembleària.

L'extracció dels recursos de la terra, que sovint ha atret el sector privat, provocada per la pujada de preus de les matèries primeres, ha incentivat l'apropiació massiva, especialment del petroli, tant en l'àmbit internacional com nacional. Això ha fet pujar el preu de la maquinària, explotar la mà d'obra i encarir el comerç internacional.

L'agricultura preindustrial tenia els seus mecanismes de continuïtat, fent col·laborar agricultura i ramaderia, la rotació de cultius, el guaret ("barbecho"), però l'agricultura industrial ha provocat l'ús normal de fertilitzants, amb el desgast corresponent de la terra. Des del 1990 hi ha un deute ecològic per acumulació de greuges ambientals, incloent-hi les lluites antinuclears. En un relat interessant de Maria Montesinos, professora i ella mateixa ramadera, explica el funcionament d'un espai comunal i explica els problemes que hi ha, com a tot arreu, i la manera de solucionar-los.

Si la tecnologia ens ha alliberat del treball físic (no a tothom), també ens ha condemnat a maneres d'actuar diferents. Les nostres vides estan cada vegada dirigides per ens més impersonals, aliens al nostre control i caldria recuperar l'autonomia personal. La progressió

de les tecnologies són les causants de les diferències entre el Nord i el Sud.

No obstant això, pensem també que, gràcies a la socialització de la salut o de l'educació, encara que incompleta i deficient, hi ha centres en molts barris i molts pobles. Aquest és l'exemple que caldria seguir amb el dret o les formes de producció, encara que les forces econòmiques ho facin pràcticament impossible. L'extensió del capitalisme industrial ha portat a diverses crisis econòmiques, les alteracions del clima i la sobreexplotació de recursos naturals, entre d'altres. També, però, en nom del socialisme i del comunisme, s'han comès els excessos que tothom coneix, que han portat a un centralisme "estatal, buròcrata, militar i repressiu".

L'ecologia intenta convèncer per la raó, però realment les coses no canvien gaire si no hi ha un impuls emocional. La conclusió del primer informe del Club de Roma del 1972 va ser la següent: "Si l'actual augment de la població mundial, la industrialització, la contaminació, la producció d'aliments i l'explotació dels recursos naturals es manté sense variació, arribarà als límits de creixement durant els pròxims cent anys". Les xarxes socials, els grups d'estudiants, les associacions veïnals i altres tenen poc a fer davant les grans multinacionals. Mas País, partit espanyol fundat el 2019, inclou en el

seu programa aspectes del *Green New Deal*, com la transformació energètica i la redistribució fiscal.

La reflexió crítica, com aquest llibre, pretén aclarir i aportar alternatives a aquesta situació. Unes polítiques de decreixement portarien a sortides "justes, igualitàries i autònomes", com proposa Christian Laval, que ajudarien a reconstruir els espais comuns, comunitats i les comunes com a organització. Un punt de partida podrien ser les comunes camperoles, segon explica Antonio Ortega al seu article. I també la difusió de les cooperatives, afegim nosaltres.

Durant aquest segle, s'ha estès un ordre tecnocràtic que ha portat a la "Gran Expropiació" de les formes de vida preindustrial (J. C. Scott), que ha comportat l'acumulació mercantil a tots els àmbits de l'existència. L'anomenat "productivisme", que va tenir els seus inicis ja en la conquesta d'Amèrica, va ser el primer "col·lapse" a escala mundial.

Avui hi ha bastant interès pels valors consumistes, la deslegitimació de la política i poca preocupació pel bé comú i, en canvi, es tractaria de transformar les formes de vida, no de govern.

La crisi climàtica està sent el desencadenant. "Decréixer o fer la guerra", diu Manuel Casal. I això ja està passant en alguns països. Hi ha situacions inevitables com els canvis de clima inhòspit

o la "contracció metabòlica" per canvis en l'alimentació, tant en els països avançats com els altres. La pregunta és com organitzar-nos per incidir en aquesta crisi i transitar des del capitalisme, que s'aguanta per la desigualtat, la subordinació colonial i la destrucció, cap a l'"economia decreixent".

"La normalitat capitalista s'aguanta únicament a costa d'una desigualtat estructural, una subordinació (encara) colonial i una trajectòria de destrucció continuada" (A. Almazán). "Hi ha un cost en el planeta que, en certs països pren opcions electorals no necessàries (per no dir feixistes) (...) excloent-ne els sectors més desafavorits".

Si, com ara, hi ha l'acumulació mercantil desbocada a la Xina, l'Índia i el Brasil, i el capital és el dominant de l'economia, la proposta d'activitat s'hauria de dirigir cap a la natura, el territori i les matèries primeres. La nova hipòtesi política podria ser el comunisme, segons Christian Laval, la institucionalització dels béns i serveis comuns, establir controls que facin possible el seu creixement i compaginar la dimensió cognitiva amb l'emocional, entre d'altres. Es tracta de sortir del món neoliberal i reconstruir l'espai comú, en el màxim d'aspectes possibles.

"L'estat no és la solució, sinó els nous comunismes!"

ALMAZÁN, ADRIÁN - BÁRCENAS, IÑAKI (COORD.)

Nuevos comunismos. Una hipótesis política al decrecimiento.

Barcelona: NED, 2023

ISBN: 9788418273889

208 pàgines

21 x 15 cm

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Representem, agrupem, acompanyem i visibilitzem...

- un model laboral compromès amb la comunitat que es basa en els valors d'autoajuda, responsabilitat, democràcia, igualtat, equitat i solidaritat.

Cooperatives de Treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya
 Premià 15, 1a planta. 08014 Barcelona
 Tel: 93 318 81 62
cooperativest treball.coop

Arriba la **retribució flexible a l'economia social i solidària i tercer sector**

Disposa de més amb el mateix salari contractant despeses del dia a dia

TANDEMGO
by TANDEM SOCIAL

Vols provar la plataforma sense cost? Contacta'ns!
tandemgo.coop

Promou: e/s economia social

Finança: Generalitat de Catalunya Departament d'Empresa i Treball

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2024

**MÉS DE 9.000€
EN PREMIS**

**ELS MILLORS TREBALLS
DE FI DE GRAU,
FI DE MÀSTER
I FI DE POSTGRAU**

Fent el teu treball sobre
una temàtica vinculada a:

**ECONOMIA SOCIAL
I COOPERATIVES**

Premis de fins a 1.100€
(més 300€ en productes
i serveis del mercat social)

Últim dia per presentar els treballs:

22 de juliol de 2024

premis@rocagales.cat

Bases: economiasocial.coop/premis

